

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Góraszsa a členov senátu JUDr. Vladimíra Maguru a JUDr. Sone Mesiarkinovej, v právnej veci žalobcov: 1/ **JUDr. O. Š.** a 2/ **Ing. K. Š.**, bývajúci v B., v dovolacom konaní zastúpení JUDr. A. M., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v B., proti žalovaným: 1/ **I., a.s.**, L., IČO: X. a 2/ **H., s.r.o.**, P., IČO: X., **o ochranu osobnosti**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 22 Ct 17/03, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. novembra 2007 sp.zn. 6 Co 489/05, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. novembra 2007 sp.zn. 6 Co 489/05 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bratislava I (súd prvého stupňa) rozsudkom z 21. septembra 2005 č.k. 22 Ct 17/03-479 uložil žalovanej 1/ povinnosť doručiť žalobcom do troch dní od právoplatnosti rozsudku list „riadne podpísaný“ štatutárnym orgánom nasledovného znenia: *Spoločnosť I., a.s. sa ospravedlňuje JUDr. O. Š., CSc. a Ing. K. Š. za to, že stavebné práce na stavbe „Zastrešenie odstavných a parkovacích plôch“ na M. realizovanej v období od marca 2001 do marca 2002, a na stavbe „Rekonštrukcia administratívnej budovy – M.“ realizovanej v období od januára 2002 do januára 2003 boli vykonávané tak, že sa nimi neoprávnene zasiahlo do práva na ochranu osobnosti JUDr. O. Š., CSc. a Ing. K. Š.. Spoločnosť I., a.s. týmto vyjadruje ľútosť, že JUDr. O. Š., CSc. a Ing. K. Š. boli preto nadmerne obťažovaní*

hlukom, prachom a vibráciami. Žalovanému 2/ uložil povinnosť doručiť žalobcom do troch dní od právoplatnosti rozsudku list „riadne podpísaný“ štatutárnym orgánom nasledovného znenia: Spoločnosť H., s.r.o. sa ospravedlňuje JUDr. O. Š., CSc. a Ing. K. Š. za to, že stavebné práce na stavbe „Zastrešenie odstavných a parkovacích plôch“ na M. realizovanej v období od marca 2001 do marca 2002, a na stavbe „Rekonštrukcia administratívnej budovy – M.“ v období od januára 2002 do augusta 2002 boli vykonávané tak, že sa nimi neoprávnene zasiahlo do práva na ochranu osobnosti JUDr. O. Š., CSc. a Ing. K. Š.. Spoločnosť H., s.r.o., týmto vyjadruje ľútosť, že JUDr. O. Š., CSc. a Ing. K. Š. boli preto nadmerne obťažovaní hlukom, prachom a vibráciami. Obidvom žalovaným uložil povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne každému zo žalobcov 150 000,- Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť každému zo žalobcov 30 000,- Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovaným 1/ a 2/ uložil aj povinnosť zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne 4 300,- Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobu vo zvyšku zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalovaným uložil povinnosť zaplatiť ich náhradu žalobcom v sume 285 756,80 Sk, do troch dní do rúk ich zástupcu.

Súd prvého stupňa vychádzal z toho, že k zložkám osobnosti chráneným ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka patrí aj právo na rešpektovanie rodinného života, obydlia i jeho pokojného užívania. Táto ochrana zabezpečuje i záštitu pred priamymi a bezprostrednými účinkami emisií (zrejme správne imisií – poznámka dovolacieho súdu) rôzneho druhu, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú zdravé životné prostredie a celkové blaho fyzických osôb. Na základe zisteného skutkového stavu dospel k záveru, že žalovaní (žalovaná 1/ ako stavebníčka a žalovaný 2/ ako zhotoviteľ stavieb) prachom, hlukom a vibráciami produkovanými pri stavebnej činnosti vykonávanej aj v dňoch pracovného pokoja a nad mieru primeranú pomerom neoprávnene zasiahli do práva žalobcov na ochranu ich osobnosti. Podľa súdu prvého stupňa závažnosť zásahu zintenzívnil zdravotný stav obidvoch žalobcov. Vychádzajúc z uvedeného dospel k záveru, že vzhľadom na intenzitu a trvanie zásahu nie je postačujúce morálne zadosťučinenie a je na mieste sčasti vyhovieť žalobe aj v časti domáhajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Za dôvodnú považoval aj žalobu v časti domáhajúcej sa náhrady škody spočívajúcej vo zvýšených nákladoch žalobcov pri odstraňovaní následkov zásahu ustavičným upratovaním. Výšku náhrady tejto škody určil voľnou úvahou.

Krajský súd v Bratislave (odvolací súd), konajúci o odvolaniach všetkých účastníkov, rozsudkom z 28. novembra 2007 sp.zn. 6 Co 489/05 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol. Žalovaným nepriznal náhradu trov konania.

Odvolací súd, na rozdiel od súdu prvého stupňa, dospel k záveru, že výkonom stavebných prác nedošlo k takému zásahu, ktorý by bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu spočívajúcu v porušení alebo v ohrození práv žalobcov chránených ustanoveniami § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Podľa odvolacieho súdu v súvislosti so stavebnou činnosťou všeobecne dochádza k určitému sťaženiu, resp. k zhoršeniu životných podmienok fyzických osôb bývajúcich v blízkosti staveniska. K zvýšenému hluku, prašnosti a k vibráciám dochádza „pravidelne na každej stavbe“, a to aj vtedy, ak realizátor stavebných prác v plnom rozsahu dodržiava podmienky stanovené stavebným povolením a právnymi predpismi. Podľa odvolacieho súdu iný výklad ustanovení § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka „by bol v rozpore s potrebami praktického života aj s prihliadnutím na súčasnú rozsiahlu stavebnú činnosť v B.“ Naostatok, žalovaná 1/, ktorá sama stavebnú činnosť nevykonávala, nemohla svojím konaním ani zasiahnuť do práv žalobcov. Stavebnou činnosťou, vzhľadom na jej charakter „a na postavenie navrhovateľov“, nemohla byť ich dôstojnosť alebo vážnosť znížená, a už vôbec nie v značnej miere. Žalobcom závažná ujma nehrozila a ani nevznikla. Aplikácia ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka na danú vec preto neprichádza do úvahy. Podľa odvolacieho súdu súd prvého stupňa nesprávne aplikoval na zistený skutkový stav aj ustanovenie § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Nie je totiž možné „zmiešavať“ uvedené ustanovenie s ustanoveniami § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ako to nesprávne urobil súd nižšieho stupňa. Predmetom konania totiž nebola ochrana proti emisiám v zmysle § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka a „nebolo preto právne relevantné zisťovanie, či stavebnou činnosťou na predmetných stavbách došlo k obťažovaniu navrhovateľov nad mieru primeranú pomerom.“ Okrem toho, prekročenie miery primeranej pomerom v zmysle § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka ešte nemusí mať za následok vznik zodpovednosti za zásah do integrity fyzickej osoby v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Podľa odvolacieho súdu nie je naostatok správne ani rozhodnutie súdu prvého stupňa o náhrade škody, pretože v konaní nebol preukázaný protiprávny úkon žalovaných v príčinnej súvislosti s ktorým by žalobcom vznikla škoda z dôvodu zvýšených nákladov na kúpu čistiacich prostriedkov. Nemožno totiž bez ďalšieho za protiprávny úkon považovať stavebnú činnosť vykonávanú na základe stavebného povolenia, uzavrel svoje dôvody odvolací súd.

Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobcovia podali dovolanie. Odôvodnili ho tým, že sa im odňala možnosť konať pred súdom (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.), že konanie odvolacieho súdu je postihnuté vadou, ktorá mala za následok vydanie nesprávneho rozsudku (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a tým, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). V odôvodnení opravného prostriedku uviedli, že zásahom do práva na ochranu osobnosti je aj obťažovanie a rušenie fyzickej osoby v jej obydli (byte) hlukom, vibráciami a prachom. Konanie, resp. opomenutie žalovaných bolo porušením minimálne ustanovení § 13 vyhlášky č. 532/2002 Z.z., § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 44 ods. 1 a § 54 Stavebného poriadku, čím sa naplnili znaky občianskoprávnej zodpovednosti žalovaných v zmysle ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. So súdom prvého stupňa vykonaného dokazovania nepochybne vyplynulo, že protiprávny zásah žalovaných privodil závažnú ujmu na právach žalobcov v podobe výrazného rušivého zásahu do ich súkromného a rodinného života, a tým aj do ich dôstojnosti a zdravia. Žalobcovia vytýkali odvolaciemu súdu, že pri zvažovaní, či výkon stavebných prác bol alebo nebol objektívne spôsobilý vyvolať ujmu na ich osobnostných právach, vôbec nevychádzal z konkrétneho skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, ale len zo všeobecných úvah o stavebnej činnosti. Postupoval tak v rozpore s ustanovením § 213 ods. 1 O.s.p., čím sa dopustil vady, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Naostatok, odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu je aj vnútorne rozporné; nie je z neho zrejmé, prečo v intenciách všeobecných úvah odvolacieho súdu (každá stavebná činnosť objektívne sťažuje užívanie bytov v blízkosti stavieb a preto ako taká nie je spôsobilá vyvolať ujmu na osobnosti fyzickej osoby) nie je stavebná činnosť, ako taká, spôsobilá takú ujmu vyvolať. Ďalšia úvaha odvolacieho súdu (iný výklad ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka by bolo v rozpore s potrebami praktického života aj s prihliadnutím na súčasnú rozsiahlu stavebnú činnosť v B.) je prejavom zjavnej svojvôle súdu. Takýto postup odvolacieho súdu pri výklade právnej normy „je nesprávnym právnym posúdením veci takej intenzity, že v podstate došlo k tomu, že odvolací súd na zistený skutkový stav vôbec neaplikoval platnú právnu normu, ale rozhodol podľa „potrieb praktického života.“ Žalobcovia za nepreskúmateľný považujú aj záver odvolacieho súdu, že žalovaná 1/, ako investor stavieb, ani nemohla zodpovedať za zásah do práv žalobcov. Odvolací súd opomenul, že zásah môže mať aj formu pasívneho chovania, opomenutia. Podľa žalobcov odvolací súd nesprávne interpretoval aj ustanovenie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka keď možnosť priznania relutárnej satisfakcie zúžil iba na jediný prípad. Zo slova

„najmä“ použitého v predmetnom ustanovení je potrebné vyvodit', že okrem prípadu zníženia dôstojnosti fyzickej osoby či jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere súd môže priznať peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy aj v iných prípadoch. Žalobcovia nesúhlasia ani so záverom odvolacieho súdu, že súd prvého stupňa na zistený skutkový stav nesprávne aplikoval aj ustanovenie § 127 Občianskeho zákonníka. Z predmetného ustanovenia vôbec nevyplýva, že sa ho možno dovolávať len v konaniach, ktorých predmetom je ochrana proti emisiám v užšom zmysle, teda iba v konaniach o negatívnych žalobách. Nesprávny, resp. nedostatočne odôvodnený je podľa žalobcov aj záver odvolacieho súdu, že za protiprávny úkon, ako predpoklad vzniku zodpovednosti za vznik škody spočívajúcej vo zvýšených nákladoch upratovania, nemožno považovať stavebnú činnosť vykonávanú na základe platného stavebného povolenia. U žalovaného 2/, ktorý vykonával stavebnú činnosť majúcu znaky prevádzkovej činnosti v zmysle § 420 ods. 2 písm. c/ Občianskeho zákonníka, ani nebolo potrebné preukazovať protiprávnosť jeho konania. Odvolací súd, nesprávne vychádzajúci z toho, že za protiprávny úkon nemožno považovať stavebnú činnosť vykonávanú na základe stavebného povolenia, sa potom nevyporiadal s otázkou, ktorú bol povinný riešiť, a síce, či žalovaná 1/, ako vlastníčka a stavebníčka a žalovaný 2/, ako realizátor stavebných prác, skutočným vykonávaním stavebnej činnosti, zisteným súdom prvého stupňa, neporušili povinnosti stanovené právnymi predpismi. Odvolaciemu súdu aj tu vytýkali, že pri riešení tejto otázky nevychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa. Naostatok, stavebné práce na stavbe „rekonštrukcia administratívnej budovy“ boli od 2. septembra 2002 do 13. decembra 2002 vykonávané bez platného stavebného povolenia. Podľa žalobcov odvolací súd riadne neodôvodnil ani to, prečo mal za to, že súd prvého stupňa pochybil pri určení výšky náhrady škody podľa § 136 O.s.p. Keďže napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov, je postihnuté aj „ťažkou“ vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p. V závere svojho dovolania žalobcovia napokon uviedli, že v odôvodnení svojho rozsudku odvolací súd v rozpore s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 223 O.s.p. neuviedol obsah vyjadrenia žalobcov k odvolaniam žalovaných, a tak sa dozaista nevyporiadal ani s ich argumentáciou v odvolacom konaní. Podľa žalobcov je tento nedostatok sám osebe „zásadným“ porušením ich práva na súdnu ochranu, ktoré zahŕňa v sebe i princíp rovnosti zbraní účastníkov občianskeho súdneho konania.

Žalovaní 1/ a 2/ navrhli dovolanie žalobcov zamietnuť, pretože nimi napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania a dovolacím dôvodom vrátane jeho vecného (obsahového) vymedzenia dovolaťom. Obligatórne sa zaoberá len vadami vymenovanými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Z vád uvádzaných v ustanoveniach § 237 O.s.p. dovolaťelia namietajú v závere dovolania vadu, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Tvrdenú vadu vyvodzujú z toho, že ak odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku ani len neuviedol, že sa vyjadrili k odvolaniu žalobcov „potom je z toho možné usudzovať, že vyjadrenie ani riadne neprečítal, z čoho sa dá usudzovať, že im z materiálneho hľadiska (nie len formálne) neumožnil v odvolacom konaní vyjadriť sa k odvolaniam žalovaných, a zároveň sa tým žalobcom prinajmenšom demonštrovalo, že ich argumenty si odvolací súd nevypočul (nechcel vypočuť).“

Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. V zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv (napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom - § 41 O.s.p., nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy - § 44 O.s.p., vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali - § 123 O.s.p., byť predvolaní na súdne pojednávanie - § 115 O.s.p., na to, aby im bol rozsudok doručený do vlastných rúk - § 158 ods. 2 O.s.p., na to, aby im bolo doručené odvolanie ostatných účastníkov na vyjadrenie – 209a ods. 1 O.s.p. v znení od 1. júla 2007 a pod.).

Tieto procesné práva neboli žalobcom v odvolacom konaní odňaté; odvolanie žalovaných im bolo riadne doručené.

Odňatím možno konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. nie je, ak odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia neuvedie, či a ako sa účastník vyjadril k odvolaniu druhej procesnej strany, resp. z odôvodnenia jeho rozhodnutia nevyplýva, že ako sa vporiadal s vyjadrením účastníka k odvolaniu druhej procesnej strany.

Inou vadou konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť (aj keď nie je v dovolaní namietaná), je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní a dôsledkom vecná nesprávnosť rozhodnutia. O takúto vadu ide tiež v prípade, ak výsledkom konania súdu je vydanie nepreskúmateľného rozhodnutia.

Pri zmene rozhodnutia podľa § 220 O.s.p. odvolací súd nahrádza svojím rozhodnutím rozhodnutie súdu prvého stupňa, preto jeho rozhodnutie musí obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie. V súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. musí odvolací súd podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí vporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal.

Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil zistený skutkový stav. Takéto odôvodnenie právnych záverov je osobitne nevyhnutné vtedy, keď odvolací súd mení rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 220 O.s.p., z dôvodu, že nepovažuje za správne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa, teda vtedy, keď súd prvého stupňa podľa jeho právneho názoru nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V prejednávanej veci odvolací súd založil svoj záver o neopodstatnenosti žaloby na ochranu osobnosti žalobcov predovšetkým na tom, že výkonom stavebných prác nedošlo k takému zásahu, ktorý by bol objektívne spôsobilý porušiť alebo ohroziť práva žalobcov na ochranu ich osobnosti v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pretože pri výkone stavebnej činnosti „všeobecne“ dochádza k určitému zhoršeniu životných podmienok fyzických osôb v okolí staveniska a tieto osoby sú vždy dotknuté stavebnou činnosťou, a to aj vtedy, ak stavebník vykonáva svoju činnosť v súlade so stavebným povolením a právnymi predpismi upravujúcimi túto činnosť. Podľa odvolacieho súdu iný výklad ustanovení § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka „by bol v rozpore s potrebami praktického života“.

Dovolací súd považuje tento záver odvolacieho súdu predovšetkým za protirečivý. Hoci odvolací súd hodnotí každú stavebnú činnosť, ako činnosť spôsobilú zhoršiť fyzickej osobe bývajúcej v blízkosti staveniska užívanie jej obydlia („v súvislosti so stavebnou činnosťou všeobecne dochádza k určitému sťaženiu, resp. zhoršeniu životných podmienok fyzických osôb, ktoré bývajú v blízkosti staveniska ... fyzické osoby bývajúce v blízkosti staveniska sú vždy svojím spôsobom stavebnou činnosťou dotknuté“), napriek tomu dochádza k záveru, že stavebná činnosť nie je objektívne spôsobilá zasiahnuť do práv fyzickej osoby na ochranu jej osobnosti (na pokojné a nerušené užívanie obydlia). Záver odvolacieho súdu, ktorý v celom rozsahu popiera správnosť podrobne odôvodnených záverov súdu prvého stupňa, že ochrana poskytovaná fyzickej osobe podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka zabezpečuje i záštitu pred priamymi a bezprostrednými účinkami emisií rôzneho druhu, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú zdravé životné prostredie a celkové blaho fyzických osôb, nie je naostatok ani riadne odôvodnený. Neslúži presvedčivosti jeho rozhodnutia v tejto časti iba konštatovanie, že iný výklad „by bol v rozpore s potrebami praktického života“.

Dovolací súd považuje za potrebné na tomto mieste pripomenúť, že výklad práva treba chápať ako proces, v ktorom sa objasňujú jednotlivé normatívne slová a vety, ako nositelia určitého normatívneho významu a obsahu, že je niečo dovolané, prikázané alebo zakázané. Inak povedané, výkladom práva je objasnenie významu právnych noriem. Metódy výkladu práva sú spôsoby myšlienkového postupu, pomocou ktorého sa objasňuje význam právnej normy (bližšie J. Prusák: Teória práva, Vydavateľské oddelenie právnickej literatúry UK, Bratislava, 1999, str. 295 a nasl.). Výklad normy § 11 Občianskeho zákonníka „v súlade s potrebami praktického života“ nie je výkladom právnym, ktorý iba môže byť významný pre právne posúdenie zisteného skutkového stavu. Pri výklade právnej normy nemožno napokon

opomenúť, že všetky štátne orgány majú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s Ústavou SR (PL. ÚS 15/98). Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06).

Súd prvého stupňa z ním zisteného skutkového stavu vyvodil, že žalovaní, ktorí podľa stavebnej dokumentácie a všeobecne záväzných právnych predpisov boli povinní v maximálnej miere znižovať prípadný negatívny dopad zo stavebnej činnosti a nevykonávať stavebné práce v pracovných dňoch v čase do 21.00 hod do 7.00 hod. a v sobotu od 13.00 do 8.00 hod. a v dňoch pracovného pokoja a počas sviatkov, si svoje povinnosti neplnili. Súd prvého stupňa videl zásah do práv žalobcov práve v uvedenom protiprávnom konaní žalovaných. Odvolací súd, ktorý, keďže sám dôkazy vykonané súdom prvého stupňa neopakoval ani dokazovanie nedoplnil, bol viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa (§ 213 ods. 1 O.s.p.). V dôvodoch svojho rozhodnutia ničím nevysvetlil, prečo nepovažoval súdom prvého stupňa zistené porušenie predpisov za zásah spôsobilý ohroziť alebo porušiť práva žalobcov.

I keď je tzv. iná vada konania, majúca za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, v danej veci spočívajúca v nedostatku preskúmateľnosti a presvedčivosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, bez ďalšieho dôvodom zrušenia nesprávneho rozhodnutia odvolacieho súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie, dovolací považuje za potrebné k veci uviesť nasledovné:

Ochrana pred hlukom, prachom a vibráciami je právom každej fyzickej osoby. Táto ochrana je na najvyššej úrovni zabezpečovaná medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a je poskytovaná ako súčasť ochrany práva súkromného a rodinného života, práva na ochranu výkonu vlastníctva a práva na ochranu zdravia (Čl. 10 ods. 2, Čl. 11 ods. 1, Čl. 31 a 35 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a Čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd).

Na vnútroštátnej úrovni je ochrana poskytovaná predovšetkým ústavnoprávnymi normami (napr. Čl. 19 ods. 2, Čl. 20 ods. 1, Čl. 21 ods. 1, Čl. 44 Ústavy Slovenskej republiky) a predpismi verejného práva [napr. § 13n zákona č. 272/1994 Z.z., platného do 31. mája 2006 (ktorý predpis, vzhľadom na čas tvrdeného zásahu, treba na danú vec aplikovať) ukladal každému, kto používal alebo prevádzkoval zdroje hluku alebo vibrácií, povinnosť technickými, organizačnými a ďalšími opatreniami zabezpečiť, aby hluk neprekračoval najvyššie prípustné hodnoty pre vonkajšie priestory a stavby a aby sa zamedzilo prenosu vibrácií na fyzické osoby. Nariadenie vlády č. 40/2002 Z.z. (platné do 31. mája 2006) ustanovovalo požiadavky na ochranu zdravia pred rizikom z vystavenia hluku a mechanickému kmitaniu (vibrácií). Týmto nariadením sa prebral právny akt Európskych spoločností a Európskej únie - Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/49/EC z 25. júna 2002, ktorá sa týka posudzovania a riadenia environmentálneho hluku (Ú.v. ES L 189, 18.7.2002). Ustanovenie § 13 ods. 1 vyhlášky č. 532/2002 Z.z., okrem iného, ustanovuje, že stavenisko nesmie ohrozovať a nadmerne obťažovať okolie, osobitne hlukom, prachom a pod.].

Ochranu pred uvedenými imisiami poskytujú na vnútroštátnej úrovni aj predpisy súkromného práva. Najširšiu ochranu proti nim poskytuje Občiansky zákonník najmä svojimi prostriedkami na predchádzanie týmto zásahom (napr. v ustanoveniach prvej hlavy siedmej časti), ale i prostriedkami následnej ochrany proti imisiám (napr. v ustanovení § 127 ods. 1). Takým prostriedkom ochrany je nepochybne aj žaloba o ochranu osobnosti (§ 11 a nasl.).

Podľa § 11 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Výpočet osobnostných práv chránených predmetným ustanovením nie je uzavretý (porovnaj slovo „najmä“) a rozsah ním chránených zloženie osobnosti fyzickej osoby sa neustále vyvíja. Do sféry týchto práv treba v súčasnosti nepochybne zaradiť aj práva na primerané životné prostredie, ktoré má veľmi blízko k právu na ochranu súkromného a rodinného života (porovnaj napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach *Guerro* a *ostatní c. Taliansko* z 19. februára 1998, *Lopez Ostra c. Španielsko* z 9. decembra 1994 a pod.).

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že právo na priaznivé životné prostredie, obsahom ktorého je i právo na pokojné a nerušené užívanie obydlia, je

subjektívnym hmotnoprávnym oprávnením (právom) fyzickej osoby, ktorého sa možno domáhať zákonom ustanoveným postupom pred správnymi a súdnymi orgánmi.

Neoprávneným zásahom je zásadne každé konanie objektívne spôsobilé zasiahnuť do práva fyzickej osoby chráneného v zmysle ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka; za neoprávnený nemožno považovať zásah do osobnostnej sféry iba vtedy, ak ide o okolnosti vylučujúce protiprávnosť konania (napr. výkon práva, plnenie povinnosti, svojpomoc, nutná obrana či krajná núdza, zákonné licencie podľa § 12 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka a pod.). Takým zásahom môže byť za určitých okolností i výkon stavebnej činnosti.

K vzniku zodpovednostného vzťahu zo zásahu do osobnostných práv postačuje, že ide o zásah, ktorý je spôsobilý niektorý z osobnostných práv „len“ ohroziť, nie je predpokladom vzniku tohto vzťahu, aby k poškodeniu osobnostných práv aj došlo. Pre úspech žaloby nie je teda nutné, aby došlo aj k poškodeniu zdravia fyzickej osoby, ktorá je vystavená imisiám. Postačuje, že tieto imisie sú takej intenzity alebo ich pôsobenie tak dlhodobé, že v ich dôsledku hrozí fyzickej osobe poškodenie jej zdravia. Zásah do osobnostných práv musí byť neoprávnený, teda v byť v rozpore s objektívnym právom. V prípade hluku, prašnosti a vibrácií bude zásah neoprávnený vždy, kým tieto imisie prekračujú záväzné hygienické limity. Pravda, zásah môže byť neoprávnený aj v prípade, že hygienické limity sú splnené, no napriek tomu vzhľadom na konkrétne okolnosti sú v rozpore s objektívnym právom (napr. s ustanoveniami § 127 ods. 1, § 415 a 420a Občianskeho zákonníka).

Za riadne odôvodnený nepovažuje dovolací súd ani záver odvolacieho súdu, že „bolo by absurdné“, ak by za zásah do osobnostných práv žalobcov mala byť zodpovedná aj žalovaná 1/, ktorá žiadnu stavebnú činnosť nevykonávala a ako investor bola v zmluvnom vzťahu iba so žalovaným 2/.

Za zásah možno považovať okrem aktívneho konania vo forme imisií aj nečinnosť subjektu, ktorému právne predpisy ukladajú povinnosť aktívneho správania sa v zmysle ochrany obyvateľstva pred hlukom, prachom a vibráciami. Odvolací súd, na rozdiel od súdu prvého stupňa, neskúmal, či pre žalovanú 2/ nevyplývala zo všeobecne záväzných predpisov povinnosť dbať o taký výkon stavebnej činnosti, ktorá nezasiahne do chránených práv žalobcov.

Dovolací súd za náležitý nepovažuje ani záver odvolacieho súdu, že žalobcom nemohlo vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Z odôvodnenia tohto jeho čiastkového záveru totiž vyplýva, že ho vyvodil iba z toho, že dôstojnosť a vážnosť žalobcov v spoločnosti (v rodine, v bydlisku, na pracovisku, v podnikaní, v politickom alebo inom verejnom živote) nemohla byť v značnej miere znížená.

Vzhľadom na neurčité právne pojmy „pokiaľ by sa nezdalo postačujúce“, „v značnej miere“ a „najmä“, použité v ustanovení § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, je zrejmé, že súd pri úvahách o tom, či je na mieste priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, prihliadne aj na iné hľadiská než sú v tomto ustanovení uvedené. Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch zákon zveruje do voľnej úvahy súdu. Ten musí hodnotiť tak jednotlivé okolnosti, tak aj celkovú povahu konkrétneho prípadu; stanoviť konkrétne pravidlá hodnotenia je takmer nemožné vzhľadom na rozdielnosť toho-ktorého konkrétneho prípadu a vzhľadom na povahu samotného osobnostného práva, ochrany ktorého sa fyzická osoba domáha.

Nie je náležitý ani záver odvolacieho súdu, že nie je správny poukaz súdu na ustanovenie § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pretože predmetom konania v danej veci nebola ochrana poskytovaná týmto ustanovením právam vlastníka v susedských vzťahoch. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa totiž nevyplýva, že by predmetné ustanovenie aplikoval na zistený skutkový stav veci priamo. Jeho úsilím bolo nepochybne pomocou pojmu „nad mieru primeranú pomerom“, použitého v ustanovení § 127 ods. 1 Občianskeho zákonníka, určiť mieru, kedy výkon stavebnej činnosti môže nadobudnúť povahu takého zásahu, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť alebo poškodiť práva fyzickej osoby na pokojné a nerušené užívanie obydlia.

Naostatok treba súhlasiť aj s dovolacou námietkou žalobcov, že je nepreskúmateľný napadnutý rozsudok aj v časti majúcej za to, že „je iba v rovine teórie“ záver súdu prvého stupňa o výške škody vzniknutej tým, že žalobcovia museli na zmiernenie následkov zásahu podstatne zvýšiť výdaje na nákup čistiacich prostriedkov. Súd prvého stupňa určil výšku týchto nárokov podľa svojej úvahy (§ 136 O.s.p.). Ak mal odvolací súd za to, že súd prvého stupňa postupoval pritom nesprávne, bolo jeho povinnosťou v odôvodnení svojho rozhodnutia uviesť, v čom podľa neho spočíva pochybenie súdu nižšieho stupňa.

Z uvedeného je podľa dovolacieho súdu zrejmé, že odvolací súd zaťažil svoje konanie vadou, ktorá mala za následok neprávne rozhodnutie vo veci. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok Krajského súdu v Bratislave podľa § 243b ods. 1, 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. apríla 2008

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: